

Bos en reeën, wederzijdse invloed

Reeën zijn niet alleen qua bouw en afmetingen, maar ook spijsverteringsfysiologisch aan de bosrandbiotoop aangepast. Doordat dit biotoop onderhevig is aan successie veranderen reeën steeds van terreingedeelten. Deze diersoort houdt zich graag op in jong bos met veel ondergroei en boomrijke cultuurgebieden. Door hun aanwezigheid hebben reeën invloed op de ontwikkeling van jonge bomen. Wederkerig heeft de voedselvoorraad invloed op de conditie van de dieren en hun aantallen. Tussen het bos en de daarin voorkomende reeën bestaat een duidelijke wisselwerking.

De gevolgen van de aanwezigheid van reeën in bossen zijn verschillend. Produktiebossen, waarin weinig boomsoorten meestal van één jaarklasse voorkomen, zijn gedurende de jonge en dichte fase kwetsbaar. De plantdelen zijn in deze bosfasen licht verteerbaar en gemakkelijk bereikbaar. Bovengenoemde bosfasen garanderen een voedselaanbod. Dit is vooral het geval tijdens de wintermaanden wanneer het aanbod van geschikte voedselplanten gering is. De reedichtheid van deze bosfasen wordt gedurende deze maanden nog verhoogd, doordat reeën in deze periode niet territoriumgebonden zijn, waardoor hun actieradius groter wordt. Een verhoogde reedichtheid heeft gevolgen voor de ontwikkeling van veel jonge

bomen, omdat reeën zich graag voeden met terminale delen van scheuten en knoppen. Het totale vraatbeeld is vooral afhankelijk van de graasdruk. De vraatactiviteiten van concentraties reeën geeft aanzienlijke beschadigingen van jonge bomen, die hierdoor in hun ontwikkeling zodanig worden geremd dat er economische schade optreedt.

Naast de vreeschade kunnen bastbeschadigingen van stam-

■ *Tijdens de voorjaarsmaanden wordt er door de reeën veel voedsel opgenomen.*

men voorkomen. Deze beschadigingen worden door reebokken veroorzaakt. Veegschade wordt vooral in de periode april tot begin augustus aangebracht. Een gedeelte van de stammen van jonge bomen en struiken wordt ontdaan

■ *Veegschade stijgt bij toenemende reedichtheid.*

van de bast. De aanwezigheid van sexegenoten is aanleiding tot meer veegactiviteiten van volwassen reebokken, die op deze wijze hun territoria van seinposten voorzien. Deze verhoogde veegactiviteiten worden als overspronggedragshandelingen beschouwd.

In natuurbossen is de variatie aan boomsoorten en groeistadia groter in vergelijking met het produktiebos. Het voedselaanbod is hier minder massaal waardoor het aantal reeën kleiner is en het optreden van vreet- en veegschade minder spectaculair zal zijn. Bovendien wordt in natuurbossen minder waarde gehecht aan de economische aspecten van de produktiefunctie.

Reeën zijn concentrate selectors die hoge eisen stellen aan de kwaliteit van hun voedselplanten. Plantedelen moeten licht verteerbaar en het voedselaanbod moet gevarieerd zijn. Niet alleen het aantal voedselplanten is van belang, maar ook de verschillende groeistadia bepalen de aantrekkelijkheid van een terreingedeelte. Door een bepaald gedeelte van een gebied gedurende de voorjaar- en zomermaanden te verdedigen wordt een bepaalde hoeveelheid voedsel gegarandeerd. Op deze manier kunnen tekorten, ontstaan tijdens de wintermaanden, in het voorjaar worden aangevuld. Een gedeelte van het voedsel dat in de zomermaanden is opgenomen wordt omgezet in vetreserves. De vetreserves verhogen de overlevingskansen van de dieren in de wintermaanden.

De sociale rangorde van reeën houdt verband met het voedselaanbod. Om te voorkomen dat te veel reeën gebruik maken van de in het terrein voorkomende voedselplanten wordt een groot aantal jonge dieren door volwassenen

■ Niet alle afrasteringen houden reeën op afstand
(Foto's: J. Poutsma).

verdreven. Bij de verdeling van terreingedeelten speelt dominantie een belangrijke rol. Hooggeplaatste reeën vestigen zich in de beste terreingedeelten. Lager geplaatsten kunnen vertrekken. De voortplantingssnelheid van reeën is groot. Hierdoor ontstaat ruimtegebrek. Geschikte terreingedeelten zijn reeds bezet en de verdreven dieren moeten gebieden van minder kwaliteit. Hierdoor stijgt de reedichtheid van een gebied en nemen de sterftেকansen aanzienlijk toe.

Om inzicht te krijgen in de relatie tussen het voedselaanbod en het aantal reeën kan de draagkracht van een gebied worden vastgesteld. Onder het begrip draagkracht wordt verstaan: het maximale aantal reeën dat blijvend gebruik kan maken van een gebied zonder het vegetatie-bodem-complex negatief te beïnvloeden. De draagkracht van het gebied kan worden vastgesteld door een aantal gegevens te verzamelen. Van belang hierbij zijn:

- het voedselaanbod
- het aantal reeën in het gebied
- de verspreiding van de reeën

over het gebied

- de conditie van de reeënpopulatie

Inventarisatie vegetatie

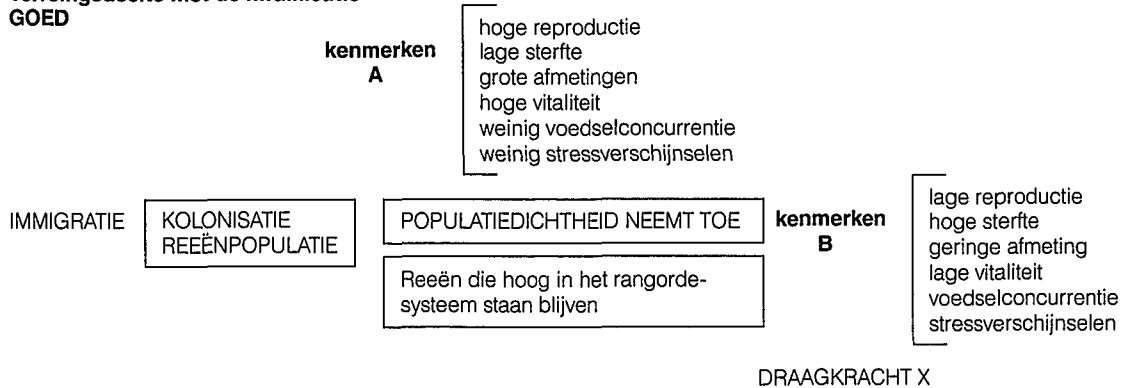
De inventarisatie van de vegetatie is afgestemd op de spijsverteringsfysiologie van reeën. De vegetatie wordt in het terrein zowel kwalitatief als kwantitatief bemonsterd.

De vegetatie wordt beoordeeld naar de volgende criteria:

- de plantedelen moeten licht verteerbaar zijn, een laag celwand gehalte is hiervoor een vereiste.
- de voedselplanten moeten bereikbaar zijn (0-120 cm).
- planten en plantedelen, die aan bovenstaande eisen voldoen, moeten vanaf maart tot en met oktober in het terrein aanwezig zijn.
- in de terreingedeelten moet variatie zijn aan voedselplanten.

Terreingedeelten in het gebied kunnen op grond van de boven-

Terreingedeelte met de kwalificatie GOED

Terreingedeelte met de kwalificatie MATIG/SLECHT

genoemde punten worden ingedeeld in:

- Terreingedeelten met een bedekkingspercentage van voedselplanten van 60-100%. Deze terreingedeelten krijgen de waardering **goed**.
- Terreingedeelten met een bedekkingspercentage van voedselplanten van 30-60%. Deze terreingedeelten krijgen de waardering **matig**.
- Terreingedeelten met een bedekkingspercentage van voedselplanten van 0-30%. Deze terreingedeelten krijgen de waardering **slecht**.

Inventarisatie reeën

Tellingen/aantallen

De uitkomsten van tellingen zijn wisselvallig en daardoor onbetrouwbaar. Dit geldt zeker voor de eenmalige, drie opeenvolgende

schemerperiodetellingen, volgens het avond-ochtend-avondschemer. Onderschattingen van 20-50% van reeënpopulaties blijken regelmatig voor te komen. Onderschattingen van meer dan 100% zijn geen uitzonderingen. Aan de uitkomsten van continue tellingen, bijvoorbeeld minimaal 2x per week gedurende een groot gedeelte van het jaar, mag meer waarde worden toegekend.

Verspreiding

Tellingen leveren wel betrouwbare gegevens op over de verspreiding van de dieren in het gebied.

Conditie

Om inzicht te krijgen in de evenwichtssituatie van het voedselaanbod en het aantal reeën levert een aantal bemonsteringsmethoden bruikbare informatie op. De volgende meetpunten zijn hierbij

van belang:

- het lichaamsgewicht
- rompafmetingen
- onderkaak
- het aantal embryo's
- reservevet

Op deze manier worden gegevens verkregen die een indruk geven omtrent de evenwichtssituatie tussen het voedselaanbod en het aantal reeën. Bovendien kunnen deze gegevens worden gebruikt voor het opstellen van een ree-wildbeheerplan dat gebaseerd is op hedendaagse wildbiologische inzichten. Uitgaande van de onderzoeksresultaten kan men besluiten al dan niet tot maatregelen over te gaan. Het bovengeschetste draagkrachtmodel geldt niet voor schadegevoelige opstanden, hiervoor gelden andere normen.